

Koldov Ye. Prynecp *res judicata* ta prejudycial'nist' pry rozgljadi sprav v mizhnarodnomu komercijnomu arbitrazhi. *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo*. 2022. № 5. S. 66-77. Serija. *Jurydychni nauky*. [https://doi.org/10.31617/3.2022\(124\)06](https://doi.org/10.31617/3.2022(124)06)

УДК 341.63:347.918

КОЛДОВ Єгор,

аспірант кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна
ORCID: 0000-0003-4928-5839
koldovyegor06@gmail.com

DOI: 10.31617/3.2022(124)06

KOLDOV Yehor,

Postgraduate student of the Department of Civil Justice and Advocacy
Yaroslav Mudryi National Law University
77, Pushkinska St., Kharkiv, 61024, Ukraine
ORCID: 0000-0003-4928-5839
koldovyegor06@gmail.com

**ПРИНЦИП *RES JUDICATA*
ТА ПРЕЮДИЦІАЛЬНІСТЬ
ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ
В МІЖНАРОДНОМУ
КОМЕРЦІЙНОМУ АРБІТРАЖІ**

Вступ. Принцип *res judicata* означає остаточність судового рішення, яке набрало законної сили, що унеможливує його подальший необґрунтований перегляд, зміну чи скасування. Зазначений принцип є принципом цивільного судочинства, одним із аспектів якого є преюдиціальність судових рішень, однак дія зазначеного принципу є ширшою та не вичерпується цивільним судочинством, охоплюючи також і квазісудові способи альтернативного вирішення спорів, зокрема арбітраж.

Проблема. Наразі у літературі залишається дискусійним питання можливості визнання за рішеннями арбітражу преюдиціального характеру у подальших провадженнях в цьому ж або інших арбітражах або під час подальших судових проваджень за участю тих самих осіб.

Метою статті є розкриття особливостей преюдиціальності рішень арбітражу як складової принципу *res judicata* під час подальшого розгляду інших справ між тими самими сторонами в арбітражі або суді.

Методи. Методами дослідження є: діалектичний, аналіз та синтез, системний та порівняльно-правовий, порівняння та аналогії.

Результати. Преюдиційність рішень як один із аспектів принципу *res judicata* у арбітражі варто розглядати як необхідність врахування преюдиціального характеру фактів, встановлених у рішенні арбітражу, під час наступних проваджень у цьому ж або іншому арбітражі або суді за участю тих самих сторін.

Висновки. Надання преюдиціального характеру фактам, встановленим у рішенні арбітражу, під час подальших судових проваджень між тими самими сторонами шляхом законодавчих змін до процесуального законодавства. Необхідність врахування преюдиціальних фактів, встановлених у рішенні арбітражу, під час подальших проваджень

**PRINCIPLE OF *RES JUDICATA*
AND PREJUDICIALNESS IN
THE CONSIDERATION OF CASES
IN INTERNATIONAL COMMERCIAL
ARBITRATION**

Introduction. The principle of *res judicata* means the finality of a court decision that has entered into force, which makes it impossible to further unreasonably revise, change or cancel of such judgment. This principle is recognized to be a principle of civil procedure, whereas the preclusive effect of court judgments, however, the effect of this principle is broader and is not limited to civil proceedings, covering also quasi-judicial methods of alternative dispute resolution, in particular arbitration.

The problem. Currently, the issue of whether arbitral awards may have a preclusive effect in subsequent proceedings in the same or other arbitration or in subsequent court proceedings involving the same persons remains controversial in the literature.

The aim of the article is to reveal the peculiarities of the preclusive effect of arbitral awards as a component of the *res judicata* principle subsequent proceedings between the same parties in international commercial arbitration or court.

Methods. The research methods are: dialectical, analysis and synthesis, systematic and comparative legal, comparison and analogy.

Results. Preclusive effect of awards as one of the aspects of the principle of *res judicata* in arbitration should be recognized as the need to take into account the preclusive effect of the facts established in the award during subsequent proceedings between the same parties in international commercial arbitration or court.

Conclusions. Giving preclusive effect to the facts established in the arbitral award in subsequent court proceedings between the same parties through legislative changes to the procedural legislation. The need to take into account the adjudicative facts established in the

в цьому ж або іншому арбітражі вбачається за доцільне вирішити шляхом внесення відповідних змін до регламенту міжнародних комерційних арбітражів чи за допомогою урегулювання цього питання самими сторонами в арбітражному застереженні.

Ключові слова: принципи цивільного судочинства, принцип *res judicata*, міжнародний комерційний арбітраж, преюдиціальність, преюдиціальні факти.

arbitral award in subsequent proceedings in the same or another arbitration is considered expedient to be resolved by amending the rules of international commercial arbitration or by settling this issue by the parties themselves in the arbitration clause.

Keywords: principles of civil procedure, principle of *res judicata*, international commercial arbitration, preclusive effect, preclusive facts.

JEL Classification: K41.

Конфлікт інтересів: Автор заявляє, що він не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин з державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автор працює в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів і редакторів) приймалося тими членами редакції, які не пов'язані з цією установою.

Вступ. Принцип *res judicata* означає остаточність судового рішення, яке набуло законної сили, що унеможливорює його подальший необґрунтований перегляд, зміну чи скасування. Цей принцип відповідно до практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) є елементом основоположного принципу юридичної визначеності, що впливає з тлумачення п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – ЄКПЛ) [1]. На рівні національної доктрини цивільного процесуального права принцип *res judicata* найчастіше розглядається як такий, що забезпечує стабільність цивільних процесуальних відносин та остаточність судових рішень у контексті вимог принципу юридичної визначеності [2, с. 360]. В іноземній літературі цей принцип характеризують як принцип звичаєвого права [3, с. 365], принцип загального права [4, с. 336] або окремий принцип судочинства [5, с. 44]. Водночас найчастіше реалізація зазначеного принципу пов'язується із судовою формою захисту, що призводить до безпідставного звуження його дії та порушує питання про можливість його поширення на способи альтернативного вирішення спорів, зокрема міжнародний комерційний арбітраж.

Проблема. Питання реалізації принципу *res judicata* у рамках міжнародного комерційного арбітражу (МКА) є актуальним, оскільки у Рекомендації Асоціації міжнародного права щодо доктрини *res judicata* в арбітражі (Резолюція № 1/2006) зазначено, що з метою підвищення ефективності МКА його рішення повинні мати остаточний та преюдиційний ефект для подальших арбітражних проваджень (п. 1). Водночас зазначається, що такий ефект рішень може бути не закріплений у національному праві, а регулюватися транскордонними правилами, застосовними до МКА (п. 2) [6].

Комісія ООН з права міжнародної торгівлі у 2017 р. також зазначила, що реалізація принципу *res judicata* в арбітражі викликає певні практичні труднощі, адже може передбачати застосування різних правових норм (норм права місця попереднього арбітражного

.....

розгляду; норм права місця наступного арбітражного розгляду; норм права, застосовного до суті спору), які у кожній правовій системі мають різний зміст, відтак і зміст принципу *res judicata* набуває неоднакової інтерпретації у різних правових системах [7]. Крім того, різне доктринальне тлумачення принципу *res judicata* на рівні національних правопорядків може ускладнити застосування положень ст. 3 Конвенції про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.) [8]. Як наслідок, проблематика реалізації принципу *res judicata* під час розгляду справи у МКА є вкрай актуальною та потребує вироблення сталих підходів.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів реалізації принципу *res judicata* займалися вітчизняні вчені П. Гуйван [2], К. Пільков [9], Т. Цувіна [10] та ін. Водночас окремим проявам принципу *res judicata* у діяльності міжнародного комерційного арбітражу в різні часи присвятили праці науковці Б. Ченг (*B. Cheng*) [4], Ю. Шані (*Y. Shany*) [5], Р. де Бразоло (*R. di Brozolo*) [11], С. Кравцов [12], К. Пільков [13], А. Шепард (*A. Sheppard*) [14], С. Шафштейн (*S. Schaffstein*) [15] тощо. Проте комплексного дослідження реалізації принципу *res judicata*, зокрема преюдиціальності рішень МКА у вітчизняній доктрині цивільного процесуального права не проводилося, чим зумовлена актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті є розкриття особливостей преюдиціальності рішень міжнародного комерційного арбітражу як складової принципу *res judicata* у подальшому розгляді інших справ між тими самими сторонами у міжнародному комерційному арбітражі або суді.

Методи. Діалектичний метод є основою дослідження, завдяки його використанню стало можливим переосмислення наявних теоретичних поглядів на розуміння принципу *res judicata* загалом та феномену преюдиціальності рішень міжнародних комерційних арбітражів зокрема. Завдяки методу аналізу та синтезу виявлено особливості застосування преюдиціальних фактів, які є в рішенні МКА, у розгляді та вирішенні інших справ між тими самими сторонами в тому самому арбітражі, інших арбітражах та судах. Через системний та порівняльно-правовий методи дослідження стало можливим виокремити загальні проблеми, що пов'язані з реалізацією преюдиціальності як наслідку дії рішень МКА. Шляхом порівняння та аналогії проаналізовано застосування преюдиціальних фактів під час розгляду справ арбітражем та судом, виявлено подібне та відмінне у такому застосуванні.

Результати дослідження. У доктрині цивільного процесуального права розрізняють позитивний та негативний ефекти принципу *res judicata* [16, с. 82]. Негативний ефект (*negative effect*) відбивається у формулі *non bis in idem* та спрямований на недопущення розгляду у майбутньому повторно тотожних позовів. Позитивний ефект (*positive effect*) принципу *res judicata* полягає в обов'язковості обставин, які встановлені у судовому рішенні, що набрало законної сили, для подаль-

ших проваджень за участю тих самих сторін, що відображається у преюдиційному характері фактів, встановлених у судовому рішенні [17, с. 12].

Крім того, варто звернути увагу на різний зміст принципу *res judicata* у континентальній та англо-американській правових системах [10]. Щодо цього Ф. Ховагіміан зазначає, що для країн континентального права характерним є визнання передусім негативного ефекту принципу *res judicata* (заборона подачі тотожного позову), натомість для держав англо-американської правової системи притаманне визнання як позитивного, так і негативного ефектів зазначеного принципу, а також і більш розширена інтерпретація, пов'язана з різними видами естопелю (*issue estoppel, collateral estoppel*) тощо [16, с. 82]. Суголосну позицію висловлюють у своїх працях також і Р. де Бразоло та К. Содерлунд [11, с. 3; 18, с. 301].

Водночас більш детальну інтерпретацію принципу *res judicata* можна знайти у практиці ЄСПЛ, який розглядає його як складову принципу юридичної визначеності, виокремлюючи в його змісті такі складові:

- наявність істотних підстав для перегляду судового рішення, що набрало законної сили («*Ryabykh v. Russia*» [19], «*Svetlana Naumenko v. Ukraine*» [20], «*Protsenko v. Russia*» [21]);
- наявність обмеженого кола підстав для перегляду судових рішень за ініціативою посадових осіб держави, які не були учасниками справи в суді першої інстанції («*Brumărescu v. Romania*» [22], «*Nikitin v. Russia*» [23], «*Zheltyakov v. Ukraine*» [24]);
- необхідність дотримання порядку оскарження судових рішень («*Ponomaryov v. Ukraine*» [25], «*Diya 97 v. Ukraine*» [26]);
- заборона безпідставного поновлення строків апеляційного та касаційного оскарження («*Trukh v. Ukraine*» [27], «*Khristov v. Ukraine*» [28]);
- заборона оскарження судових рішень з метою нового розгляду справи (замасковане оскарження) («*Bodiu v. The Republic of Moldova*» [29], «*Osovska and others v. Ukraine*» [30], «*Bezrukovy v. Russia*» [31]);
- заборона подачі та розгляду тотожних позовів («*Brletic v. Croatia*» [32], «*Industrial Financial Consortium Investment Metallurgical Union v. Ukraine*» [33]);
- дотримання правил преюдиції («*Esertas v. Lithuania*» [34], «*Kehaya and others v. Bulgaria*» [35]) [Див.: 36, с. 66].

Очевидно, що не всі з зазначених складових принципу *res judicata*, які можуть бути реалізовані під час судового провадження, можуть аналогічно застосовуватися й під час розгляду справи в МКА. Попри відсутність сталого нормативного або виробленого практикою підходу щодо змісту принципу *res judicata* у межах арбітражної процедури, не викликає сумнівів, що зазначений принцип має обмежений характер порівняно з тлумаченням, наданим ЄСПЛ у контексті судової форми захисту, і пов'язаний передусім з виключністю (негативний ефект

res judicata) та преюдиціальністю (позитивний ефект *res judicata*) остаточного рішення арбітражу. Такий висновок прямо впливає з Рекомендацій Асоціації міжнародного права щодо доктрини *res judicata* в арбітражі (Резолюція № 1/2006) (п. 3) та позиції Секретаріату Комісії ООН з права міжнародної торгівлі 2017 р. (п. 6 Розділу II).

Зупинимося детальніше на можливості реалізації позитивного ефекту принципу *res judicata* у МКА, що проявляється у необхідності врахування преюдиціального характеру фактів, встановлених у рішенні МКА, під час подальших проваджень у цьому або іншому міжнародному комерційному арбітражі або суді за участю тих самих сторін.

Процесуальне законодавство надає загального преюдиціального характеру суто фактам, встановленим рішенням суду, що набрало законної сили (ч.ч. 4, 6 ст. 82 ЦПК України, ч.ч. 4, 6 ст. 78 КАС України, ч.ч. 4, 6 ст. 75 ГПК України). У теорії цивільного процесуального права преюдиціальність також розглядається передусім як наслідок законної сили рішення суду, який полягає в тому, що факти, встановлені в попередньому судовому рішенні, яке набрало законної сили, не мають встановлюватись заново у майбутніх провадженнях між тими самими сторонами [37, с. 122]. Водночас факти стають преюдиціальними у разі, якщо суд досліджував такі факти під час судового розгляду, що знайшло своє відображення в мотивувальній частині судового рішення, яке набрало законної сили [38]. Тобто факти, що згадувалися, але яким не надано оцінки судом, не стають преюдиціальними.

У теорії цивільного процесуального права прийнято розрізняти суб'єктивні та об'єктивні межі преюдиціальності: *об'єктивні* межі поширюються на факти, що встановлені у попередньому судовому рішенні, яке набрало законної сили, а отже не потребують нового доказування; *суб'єктивні* – на осіб, які брали участь у справі, а також на осіб, щодо яких відповідним рішенням встановлено певні факти, якщо інше не встановлено законом [39, с. 55; 40, с. 10]. Подібне визначення меж преюдиціальності відбите у ч. 4 ст. 82 ЦПК України, ч. 4 ст. 78 КАС України, ч. 4 ст. 75 ГПК України.

У вітчизняній літературі вже зауважувалось на необхідності врахування принципу *res judicata* у випадках розгляду справи міжнародним комерційним арбітражем. Так, К. Пільков наголошує, що рішенням МКА слід надати значення преюдиціальних [13, с. 114]. Питання необхідності врахування преюдиціального характеру фактів, встановлених рішеннями арбітражів, поставало також у практиці міжнародного комерційного арбітражу [41–43].

У цьому контексті варто розрізняти три можливі ситуації, зокрема можливість врахування преюдиціального характеру фактів, встановлених рішенням МКА, під час подальших проваджень за участю тих самих осіб в одному і тому самому арбітражі або різних арбітражах, а також у державному суді. Розглянемо всі ситуації детальніше.

Дискусійним у літературі та практиці є питання зв'язаності МКА своїми ж попередніми рішеннями з огляду на преюдиційність. Така ситуація може виникнути, якщо в одному міжнародному комерційному арбітражі відкривають дві справи паралельно й завершення розгляду однієї може мати наслідки для іншої. Так, у справі «*Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd (Aegis) v European Reinsurance Company of Zurich (European Re)*» на основі однієї арбітражної угоди ініційовано два арбітражні розгляди у арбітражному суді Бермудських Островів, які стосувалися різних питань, але між тими самими сторонами. Відповідач *European Re*, вигравши перший арбітражний розгляд, вимагав визнати преюдиціальними факти, встановлені у першому рішенні під час розгляду другої справи. Арбітраж, оцінивши вимоги конфіденційності, визнав преюдиційний характер фактів, які встановлені під час розгляду першої справи та знайшли своє відображення в арбітражному рішенні. Після оскарження цього рішення апеляційний суд Лондона дійшов висновку, що дії арбітражу відповідали вимогам закону [41].

Можна навести й інші приклади застосування преюдиціального характеру рішень арбітражу під час розгляду подальших справ цим же арбітражем за участю тих самих сторін. Так, у справі «*Mexican construction company v. Belgian company*» перед МКА Брюсселя постало питання пов'язаності своїм попереднім рішенням. У цій справі арбітраж виніс рішення на користь мексиканської будівельної компанії, натомість надалі бельгійська компанія звернулася до цього ж арбітражу з іншою вимогою, яка впливала з арбітражного застереження. Арбітражний суд визнав дію принципу *res judicata* і розглядав нову справу, спираючись на факти, встановлені у попередньому рішенні арбітражу [42].

Цікавим, з огляду на розуміння суб'єктивних меж преюдиціальності, рішенням арбітражу є справа «*Sun Life Assurance Company of Canada and others v The Lincoln National Life Insurance Co*», яка розглядалася Міжнародним комерційним арбітражним судом Лондона. У цій справі МКА зауважив, що преюдиціальний характер фактів поширюється тільки на сторони арбітражного розгляду, надалі в новому розгляді справи у МКА між стороною першого розгляду та третьою особою, сторона не може свідомо змінювати оцінку суду таких фактів. Відтак сторона не зможе заявляти аргументи, які суперечитимуть рішенням першого арбітражу. У цьому рішенні фактично зазначено, що арбітраж може визнавати силу *res judicata* за попередніми рішеннями арбітражу. Як впливає з обставин справи, за результатами першого арбітражного розгляду встановлено суму збитків, яку має сплатити сторона, однак після арбітражного розгляду встановлено, що ці збитки має сплатити третя особа. Під час другого арбітражного розгляду між стороною та третьою особою щодо питання регресу збитків, сума збитків, яка встановлена у першому

арбітражному рішенні, визнана фактом, що має преюдиціальний характер і встановлений у попередньому рішенні МКА [43].

Закріплення необхідності надання преюдиціального характеру рішенням МКА може бути принаймні у двох варіантах. *По-перше*, вбачається за доцільне закріпити необхідність надання преюдиціального характеру фактам, встановленим в рішенні МКА, за наступних проваджень у цьому ж арбітражі на рівні регламенту відповідного арбітражу. *По-друге*, сторони самостійно можуть визначити необхідність врахування обставин, встановлених попередніми рішеннями арбітражу у справах між цими ж сторонами, у арбітражній угоді.

Щодо другого аспекту зазначеної проблематики, то стали підходи до застосування преюдиціальних фактів, встановлених рішенням одного МКА, під час провадження в іншому МКА за участю тих самих сторін, наразі відсутні. Водночас, на наш погляд, аналогічні підходи щодо необхідності врахування попередніх арбітражних рішень між сторонами мають враховуватися і у цьому випадку, адже протилежний підхід призводить до дестабілізації зовнішньоекономічних відносин та порушення юридичної визначеності.

Стосовно взаємодії МКА з національними судами, слід зазначити, що в Україні на рівні національного законодавства дія принципу *res judicata* у частині преюдиціальності фактів, визначених рішенням арбітражу, не діє у разі розгляду справи в судах. Так, у ч. 8 ст. 83 ЦПК України прописано, що обставини, встановлені рішенням третейського суду або МКА, підлягають доказу в загальному порядку у разі розгляду справи судом. З огляду на зазначене положення законодавства, можна зробити висновок, що факти, встановлені у рішенні МКА, не мають преюдиціального характеру в контексті дії принципу *res judicata* під час розгляду справи в національних судах. Водночас через природу судових рішень факти, що визначені у рішенні суду, повинні мати преюдиціальний характер для подальшого арбітражного розгляду.

Зазначене правове регулювання сприяє зменшенню ефективності розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем порівняно з державними судами. Ми поділяємо погляди щодо необхідності надання преюдиціального характеру фактам, які встановлені у рішенні МКА під час розгляду справи в судах. З одного боку, це сприятиме підвищенню ролі міжнародного комерційного арбітражу як одного з альтернативних способів вирішення спорів, а з другого – реалізації судової економії під час розгляду справ національними судами. З огляду на зазначене потребують доповнення відповідні норми процесуального законодавства стосовно правил преюдиції (ч. 4 ст. 82 ЦПК України, ч. 4 ст. 75 ГПК України) положенням про звільнення від доказу фактів, встановлених під час розгляду справи МКА і закріплених у рішенні такого арбітражу для подальших судових проваджень між тими самими сторонами.

Висновки. Принцип *res judicata* визнається одним із основоположних принципів цивільного судочинства на національному та міжнародному рівнях. Питання реалізації цього принципу в арбітражній процедурі наразі не вирішене і потребує подальшого аналізу. Дискусійним аспектом залишається питання преюдиціальності фактів, встановлених у рішенні МКА, для подальших проваджень в цьому чи іншому МКА або суді. Сталі підходи щодо використання преюдиціальних фактів відсутні, хоча прецеденти такого застосування існують.

Пропонується вирішити проблеми надання преюдиціального характеру фактів, встановлених у рішенні МКА, за подальших судових проваджень між тими самими сторонами шляхом законодавчих змін до процесуального законодавства. Натомість проблему необхідності врахування преюдиціальних фактів, встановлених у рішенні арбітражу, у разі подальших проваджень у цьому ж або іншому арбітражі вбачається за доцільне вирішити шляхом внесення відповідних змін до регламенту міжнародних комерційних арбітражів чи за допомогою урегулювання цього питання самими сторонами в арбітражному застереженні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Міжнародний документ від 04.11.1950 р. *zakon.rada.gov.ua*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 29.08.2022).
2. Гуйван П. Д. Res Judicata як елемент справедливого судочинства. *Право і суспільство*. 2017. № 6. С. 360-364.
3. Dodge W. S. National courts and international arbitration: exhaustion of remedies and res judicata under chapter eleven of NAFTA *Hastings Int'l & Comp.L Rev.* 2000. Vol. 23. P. 365.
4. Chang B. General principle of law as Applied by international courts and tribunals. *Cambridge University Press*. 1953. С. 584.
5. Yuval S. Reconsidering Res judicata: A Comparative perspective. *Duke Journal of comparative & international law*. 2011. Vol. 21. С. 353-400.
6. International Law Association Resolution No. 1/2006, Annex 2: Recommendations on res judicata and Arbitration : Міжнародний документ від 01.01.2006 р. URL: http://translex.uni-koeln.de/803600/_/international-law-association-resolution-no-1-2006-annex-2:-recommendations-on-res-judicata-and-arbitration/ (дата звернення: 29.08.2022).
7. United Nations Commission on International Trade Law. Possible future work in the field of dispute settlement: Concurrent proceedings in international arbitration, Note by the Secretariat. №A/CN.9/915: Міжнародний документ від 24.03.2017 р. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V17/017/91/PDF/V1701791.pdf?OpenElement> (дата звернення: 29.08.2022).
8. Конвенція про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень. Міжнародний документ від 10.06.1958 р. *zakon.rada.gov.ua*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_070#Text (дата звернення: 30.08.2022).
9. Пільков К. М. Res Judicata та споріднені доктрини остаточного судового рішення: порівняльно-правовий аспект. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. №3. С. 15-22.

10. Цувіна Т. А. Реалізація принципу *res judicata* у цивільному судочинстві: досвід зарубіжних держав. *Часопис Київського університету права*. 2021. №1. С. 220-225.
11. Di Brozolo R., Luca G. *Res Judicata and International Arbitral Awards*. *ASA Special Series*. 2012. С. 1-23.
12. Кравцов С. О. Міжнародний комерційний арбітраж та національні суди: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03. Харків, 2012. с. 208.
13. Пільков К. М. Умови обов'язковості для господарського суду фактів, встановлених в іншій справі. *Право і суспільство*. 2019. №11. С. 106-116.
14. Sheppard A. *The Scope and Res Judicata Effect of Arbitral Awards*. 2005. 338 с.
15. Schaffstein S. *The Doctrine of Res Judicata Before International Commercial Arbitral Tribunals*. *Oxford International Arbitration Series*. 2005. 338 с.
16. Hovaguiman P. *The Res Judicata Effects of Foreign Judgments in Post-Award Proceedings: To Bind or Not to Bind?* *Journal of International Arbitration*. 2017. Vol. 34, Issue 1. С. 79-106.
17. Van de Velden J., Stefanelli J. *The Effect in the European Community of Judgments in Civil and Commercial Matters: Recognition, Res Judicata and Abuse of Process*. London: British Institute of International and Comparative Law. 2009. P. 14-15.
18. Söderlund Ch. *Lis Pendens, Res Judicata and the Issue of Parallel Judicial Proceedings*. *Journal of International Arbitration*. 2005. Vol. 22. 301 с.
19. *Ryabykh v. Russia*, no. 52854/99, 24 July 2003. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61261> (дата звернення: 31.08.2022).
20. *Svetlana Naumenko v. Ukraine*, no. 41984/98, 09 November 2004. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67357> (дата звернення: 31.08.2022).
21. *Protsenko v. Russia*, no. 13151/04, 31 July 2008. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87892> (дата звернення: 31.08.2022).
22. *Brumărescu v. Romania*, no. 28342/95, 28 October 1999. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58337> (дата звернення: 31.08.2022).
23. *Nikitin v. Russia*, no. 50178/99, ECHR 2004-VIII. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61928> (дата звернення: 31.08.2022).
24. *Zheltyakov v. Ukraine*, no. 4994/04, 09 June 2011. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-10490322> (дата звернення: 31.08.2022).
25. *Ponomaryov v. Ukraine*, no. 3236/03, 03 April 2008. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85683> (дата звернення: 31.08.2022).
26. *Diya 97 v. Ukraine*, no. 19164/04, 21 October 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101189> (дата звернення: 31.08.2022).
27. *Trukh v. Ukraine*, no. 50966/99, 14 October 2003. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-23085> (дата звернення: 31.08.2022).
28. *Khristov v. Ukraine*, no. 24465/04, 19 February 2009. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91376> (дата звернення: 31.08.2022).
29. *Bodiu v. The Republic of Moldova*, no. 7516/10, 18 June 2019. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?I=001-193874> (дата звернення: 31.08.2022).
30. *Osovska and others v. Ukraine*, no. 2075/13, 28 June 2018. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?I=001-183950> (дата звернення: 31.08.2022).
31. *Bezrukova v. Russia*, no. 34616/02, 10 May 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110806> (дата звернення: 31.08.2022).
32. *Brletic v. Croatia*, no. 42009/10, 16 January 2014. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140018> (дата звернення: 31.08.2022).
33. *Industrial Financial Consortium Investment Metallurgical Union v. Ukraine*, no. 10640/05, 26 June 2018. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-184068> (дата звернення: 31.08.2022).
34. *Esertas v. Lithuania*, no. 50208/06, 31 May 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111215> (дата звернення: 31.08.2022).

35. *Kehaya and others v. Bulgaria*, no. 47797/99 and 68698/01, 12 January 2006. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-72559> (дата звернення: 31.08.2022).
36. Колдов С. О. Елементи принципу *res judicata* у цивільному судочинстві у практиці ЄСПЛ. *Право і суспільство*. 2021. №5. С. 65-73.
37. Масюк В. В. Презумпції та преюдиції в цивільному судочинстві: монографія. Харків: Право. 2011. 208 с.
38. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 927/976/17 від 12.06.2018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74670250> (дата звернення: 30.08.2022).
39. Гудима М. М. Преюдиціальність судових актів як інститут цивільного процесуального права. *Право і суспільство*. 2017. № 2. С. 52-56.
40. Резник Г. М. Внутреннее судебное убеждение и преюдиция. *Советская юстиция*. 1971. С. 10-11.
41. *Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd (Aegis) v European Reinsurance Company of Zurich (European Re)*, 29 January 2003 in ICC case № 1041. URL: <https://www.casemine.com/judgement/uk/5b2897fe2c94e06b9e19ebe2> (дата звернення: 31.08.2022).
42. *Mexican construction company v. Belgian company*, 14 June 1979 in ICC case № 3767. URL: <https://files.pca-cpa.org/pcadocs/bi-c/1.%20Investors/4.%20Legal%20Authorities/CA360.pdf> (дата звернення: 20.08.2022).
43. *Sun Life Assurance Company of Canada and others v The Lincoln National Life Insurance Co.*, 10 December 2004 in ICC case № 675. URL: <https://www.casemine.com/judgement/uk/5a8ff7b060d03e7f57eb141e> (дата звернення: 31.08.2022).

REFERENCES

1. Konvencija pro zahyst prav ljudyny i osnovopolozhnyh svobod: Mizhnarodnyj dokument vid 04.11.1950 r. [Convention on the protection of human rights and fundamental freedoms: International document dated November 4, 1950.] *zakon.rada.gov.ua*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (data zvernennja: 29.08.2022) [in Ukrainian].
2. Gujvan, P. D. (2017). Res Judicata jak element spravedyvogo sudochynstva [Res Judicata as an element of fair trial]. *Pravo i suspil'stvo – Law and society*, 6, 360-364 [in Ukrainian].
3. Dodge, W. S. (2000). National courts and international arbitration: exhaustion of remedies and res judicata under chapter eleven of NAFTA *Hastings Int'l & Comp.L Rev.* Vol. 23 [in English].
4. Chang, B. (1953). General principle of law as Applied by international courts and tribunals. *Cambridge University Press* [in English].
5. Yuval, S. (2011). Reconsidering Res judicata: A Comparative perspective. *Duke Journal of comparative & international law*, Vol. 21, (pp. 353-400) [in English].
6. International Law Association Resolution No. 1/2006, Annex 2: Recommendations on res judicata and Arbitration: Міжнародний документ від 01.01.2006 р. http://translex.uni-koeln.de/803600/_/international-law-association-resolution-no-1-2006-annex-2:-recommendations-on-res-judicata-and-arbitration (data zvernennja: 29.08.2022) [in English].
7. United Nations Commission on International Trade Law. Possible future work in the field of dispute settlement: Concurrent proceedings in international arbitration, Note by the Secretariat. №A/CN.9/915: Mizhnarodnyj dokument vid 24.03.2017 r. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V17/017/91/PDF/V1701791.pdf?OpenElement> (data zvernennja: 29.08.2022) [in English].
8. Konvencija pro vyznannja ta pryvedennja do vykonannja inozemnyh arbitrazhnyh rishen'. Mizhnarodnyj dokument vid 10.06.1958 r. [Convention on the recognition

- and enforcement of foreign arbitral awards. International document dated June 10, 1958.] *zakon.rada.gov.ua*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_070#Text (data zvernennja: 30.08.2022). [in Ukrainian].
9. Pil'kov, K. M. (2021). Res Judicata ta sporidneni doktryny ostatochnogo sudovogo rishennja: porivnjal'no-pravovyj aspekt [Res Judicata and related doctrines of final judgment: a comparative legal aspect]. *Elektronne naukova vydannja «Analytychno-porivnjal'ne pravoznavstvo» – Electronic scientific publication «Analytical and comparative jurisprudence»*, 3, 15-22. [in Ukrainian].
 10. Cuvina, T. A. (2021). Realizacija pryncypu res judicata u cyvil'nomu sudochynstvi: dosvid zarubizhnyh derzhav [Implementation of the principle of res judicata in civil proceedings: the experience of foreign countries]. *Chasopys Kyi'vs'kogo universytetu prava – Journal of the Kyiv University of Law*, 1, 220-225 [in Ukrainian].
 11. Di Brozolo, R., Luca, G. (2012). Res Judicata and International Arbitral Awards. *ASA Special Series*, (pp. 1-23) [in English].
 12. Kravcov, S. O. (2012). Mizhnarodnyi komerciinyi arbitrazh ta naconal'ni sudy: dysertacija na zdobuttja naukovogo stupenja kandydata jurydychnyh nauk za special'nistju 12.00.03 [International commercial arbitration and national courts: thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of juridical sciences in the specialty 12.00.03]. Harkiv [in Ukrainian].
 13. Pil'kov, K. M. (2019). Umovy obov'jazkovosti dlja gospodars'kogo sudu faktiv, vstanovlenyh v inshij spravi [Conditions of obligation for the commercial court of facts established in another case]. *Pravo i suspil'stvo – Law and society*, 11, 106-116 [in Ukrainian].
 14. Sheppard, A. (2005). The Scope and Res Judicata Effect of Arbitral Awards [in English].
 15. Schaffstein, S. (2005). The Doctrine of Res Judicata Before International Commercial Arbitral Tribunals. *Oxford International Arbitration Series* [in English].
 16. Hovaguiman, P. (2017). The Res Judicata Effects of Foreign Judgments in Post-Award Proceedings: To Bind or Not to Bind? *Journal of International Arbitration*. Vol. 34, Issue 1, (pp. 79-106) [in English].
 17. Van de Velden, J., & Stefanelli, J. (2009). The Effect in the European Community of Judgments in Civil and Commercial Matters: Recognition, Res Judicata and Abuse of Process. London: British Institute of International and Comparative Law. (pp. 14-15) [in English].
 18. Söderlund, Ch. Lis Pendens, (2005). Res Judicata and the Issue of Parallel Judicial Proceedings. *Journal of International Arbitration*. Vol. 22 [in English].
 19. *Ryabykh v. Russia*, no. 52854/99, 24 July 2003. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61261> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
 20. *Svetlana Naumenko v. Ukraine*, no. 41984/98, 09 November 2004. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67357> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
 21. *Protsenko v. Russia*, no. 13151/04, 31 July 2008. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87892> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
 22. *Brumărescu v. Romania*, no. 28342/95, 28 October 1999. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58337> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
 23. *Nikitin v. Russia*, no. 50178/99, ECHR 2004-VIII. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61928> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
 24. *Zheltyakov v. Ukraine*, no. 4994/04, 09 June 2011. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-10490322> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
 25. *Ponomaryov v. Ukraine*, no. 3236/03, 03 April 2008. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85683> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
 26. *Diya 97 v. Ukraine*, no. 19164/04, 21 October 2010. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101189> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].

27. *Trukh v. Ukraine*, no. 50966/99, 14 October 2003. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-23085> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
28. *Khristov v. Ukraine*, no. 24465/04, 19 February 2009. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91376> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
29. *Bodiu v. The Republic of Moldova*, no. 7516/10, 18 June 2019. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-193874> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
30. *Osovska and others v. Ukraine*, no. 2075/13, 28 June 2018. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-183950> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
31. *Bezrukovy v. Russia*, no. 34616/02, 10 May 2012. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110806> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
32. *Brletic v. Croatia*, no. 42009/10, 16 January 2014. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140018> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
33. *Industrial Financial Consortium Investment Metallurgical Union v. Ukraine*, no. 10640/05, 26 June 2018. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-184068> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
34. *Esertas v. Lithuania*, no. 50208/06, 31 May 2012. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111215> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
35. *Kehaya and others v. Bulgaria*, no. 47797/99 and 68698/01, 12 January 2006. <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-72559> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
36. Koldov, Je. O. (2021). Elementy pryncypu res judicata u cyvil'nomu sudochynstvi u praktyci JeSPL [Elements of the principle of res judicata in civil proceedings in the practice of the ECHR]. *Pravo i suspil'stvo – Law and society*, 5, 65-73 [in Ukrainian].
37. Masjuk, V. V. (2011). *Prezumpcii ta prejudycii v cyvil'nomu sudochynstvi [Presumptions and prejudices in civil proceedings]*. Harkiv: Pravo [in Ukrainian].
38. Postanova Verhovogo Sudu u skladi kolegii' suddiv Kasacijnogo gospodars'kogo sudu u spravi № 927/976/17 vid 12.06.2018 [Resolution of the Supreme Court as part of the panel of judges of the Cassation Economic Court in the case № 927/976/17 dated June 12, 2018]. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74670250> (data zvernennja: 30.08.2022) [in Ukrainian].
39. Gudyma, M. M. (2017). Prejudycial'nist' sudovyh aktiv jak instytut cyvil'nogo procesual'nogo prava [Prejudicialness of judicial acts as an institution of civil procedural law]. *Pravo i suspil'stvo – Law and society*, 2, 52-56 [in Ukrainian].
40. Rezyk, G. M. (1971). Vnutrennee sudejskoe ubezhdjenje y pryjudycyja. *Sovetskaja justycyja*, (pp. 10-11) [in Ukrainian].
41. *Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd (Aegis) v European Reinsurance Company of Zurich (European Re)*, 29 January 2003 in ICC case № 1041. <https://www.casemine.com/judgement/uk/5b2897fe2c94e06b9e19ebe2> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].
42. *Mexican construction company v. Belgian company*, 14 June 1979 in ICC case № 3767. <https://files.pca-cpa.org/pcadocs/bi-c/1.%20Investors/4.%20Legal%20Authorities/CA360.pdf> (data zvernennja: 20.08.2022) [in English].
43. *Sun Life Assurance Company of Canada and others v The Lincoln National Life Insurance Co.*, 10 December 2004 in ICC case № 675. <https://www.casemine.com/judgement/uk/5a8ff7b060d03e7f57eb141e> (data zvernennja: 31.08.2022) [in English].

Надійшла до редакції 16.09.2022.

Прийнято до друку 23.09.2022.

Публікація онлайн 26.10.2022.